Review

# *A review of the quality of students' effective learning experiences in medical universities*

Zahra Hayati[1], Esmat Rasooli[2*], Ladan Salimi[3]

1. Ph.D. Curriculum. Islamic Azad Univercity, sari Branch, Sari, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Curriculum, Sari Branch Islamic Azad Univercity, Sari, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Curriculum, Sari Branch Islamic Azad Univercity, Sari, Iran.
*. Corresponding Author: E-mail: esmatrasoli@yahoo.com

(Received 20 March 2020; Accepted 22 July 2020)

## *Abstract*

Nowadays, the explosion of educational information and easy access to educational resources has led to the application of a qualitative approach to learning. Because providing any education without a qualitative view is a learning mistake because the effectiveness, effectiveness and durability of learning experiences is an undeniable principle of survival of education. In some disciplines, such as health and medicine, educational survival is directly related to human survival. Therefore, the present study aims to review the quality of students' effective learning experiences in medical sciences. The present study is a systematic review in which the keywords were determined based on MESH and then searched in databases: SID, Iran Medex, Pubmed, Google scholar, Cochrane, Scopus, Web of Science, Uptodate Magiran. The search results led to the discovery of 98 articles that were studied with the authors and the basic thematic analysis. At the end of the search, 14 articles were obtained and finally 11 articles that were close to the thematic and content criteria and the purpose of the study were included in the study. Findings showed that learning indicators are influenced by past learning experiences. Direct and indirect factors such as; The content of teaching, the way of educational interaction, the efficiency of educators, the readiness of learners, the teaching method in the process of teaching and learning affect learning. The result of the present study showed that effective and sustainable learning criteria in the health system is an important principle that requires review and revision of educational curricula with a qualitative approach to learning experiences.

Because the smallest educational mistake in the present teaching and learning of health system learners can lead to the occurrence of the largest operational mistakes in the future of health system graduates.

***Keywords***: Quality of learning, learning experiences, effective learning, learners, teaching and learning, medical sciences.

**ClinExc 2020;10(30-40) (Persian).**



[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

# مروری بر کیفیت تجارب یادگیری مؤثر فراگیران در دانشگاه‌های علوم پزشکی

زهرا حیاتی[۱]، عصمت رسولی[۲*]، لادن سلیمی[۳]

## چکیده

عصر حاضر انفجار حجمِ اطلاعات آموزشی و دسترسی آسان به منابع آموزشی منجر به بکارگیری رویکرد کیفی‌سازی یادگیری شده است زیرا ارائه هرگونه آموزش بدون نگاه کیفی سازی آن یک اشتباه مهلک یادگیری است زیرا اثرگذاری، اثرپذیری و ماندگاری تجارب یادگیری یک اصل انکارناپذیر بقای آموزش می‌باشد. در برخی از رشته‌ها همانند رشته‌های علوم بهداشتی و پزشکی اهمیت بقای آموزشی به طور مستقیم با بقای انسانی در ارتباط می‌باشد. براین‌اساس مطالعه حاضر با هدف مروری بر بررسی کیفیت تجارب یادگیری مؤثر فراگیران در علوم پزشکی پرداخته شده است.

مطالعه حاضر یک مرور سیستماتیکی است که کلیدواژه‌ها براساس MESH تعیین و سپس جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی؛ SID , Iran Medex, Pubmed, Google scholar ,Cochrane, Scopus, Web of Science, Uptodate ,Magiran انجام شد. نتایج جستجو و بررسی منجر به یافتن ۹۸ مقاله که با همکاری نویسندگان موردمطالعه و تحلیل موضوعی ابتدایی قرار گرفت در انتهای جستجو، تعداد ۱۴ مقاله به دست آمد و در نهایت ۱۱ مقاله که از معیارهای موضوعی و محتوایی و با هدف مطالعه مقاربت داشت وارد مطالعه مرور سیستماتیک شدند.

یافته‌ها نشان داد که شاخصه‌های یادگیری مؤثر از تجارب یادگیری در گذشته متأثر می‌باشند. عوامل مستقیم و غیرمستقیم همانند؛ محتوای تدریس، نحوه تعامل آموزشی، کارآمدی آموزش دهندگان، آمادگی فراگیران، روش تدریس در فرایند یاددهی و یادگیری بر یادگیری تأثیرگذارند که نیازمند بازبینی نظام آموزشی در نظام سلامت می‌باشند.

نتیجه مطالعه حاضر نشان داد که معیارهای و شاخص‌های یادگیری مؤثر و ماندگار در نظام سلامت یک اصل مهمی است که نیازمند بازبینی و بازنگری کوریکولوم‌های آموزشی با رویکرد کیفی سازی تجارب یادگیری است زیرا کوچک‌ترین اشتباه آموزشی در یاددهی و یادگیری حاضر فراگیران نظام سلامت می‌تواند منجر به رخداد بزرگ‌ترین اشتباهات عملیاتی در آینده فارغ‌التحصیلان نظام سلامت گردد.

**واژه‌های کلیدی:** کیفیت یادگیری، تجارب یادگیری، یادگیری مؤثر، فراگیران، یاددهی و یادگیری، علوم پزشکی.

۱. دانش آموخته ی دکترای تخصصی برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران.
۲. استادیار،گروه برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، ساری، ایران.
۳. استادیار، گروه برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، ساری، ایران .
* نویسنده مسئول: ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، گروه برنامه ریزی درسی
Email: esmatrasoli@yahoo.com
تاریخ دریافت:۱۳۹۹/۱/۲۱ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۹۹/۴/۲۳ تاریخ پذیرش:۱۳۹۹/۵/۳۰

[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

## مقدمه

یکی از وظایف دانشگاه‌ها، توانمندسازی دانشجویان در زمینه‌های مختلف از جمله شناخت و پژوهش درباره آینده است که این امر می‌تواند تحت‌تأثیر کیفیت تجارب یادگیری و خلاقیت آن‌ها باشد. سازمان آموزشی بایستی در محتوای درسی، آموزشی و فرایند یادگیری خود بر ارتقا کیفیت یادگیری تأکید نمایند(۱). اصطلاح کیفیت تجارب یادگیری اولین بار توسط نیومن[1] مطرح گردید. از دیدگاه او، کیفیت تجارب یادگیری به ادراک دانشجویان از درون‌دادهای مستقیم و غیرمستقیمی که از دانشگاه خود دریافت می‌کنند، گفته می‌شود. از نظر نیومن کیفیت تجارب یادگیری تحت‌تأثیر محتوای آموزش، منابع، انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی، یادگیری و کیفیت روابط استاد دانشجو می‌باشد(۲). کیفیت تجارب یادگیری، به ادراک فراگیران از دروندادهای مستقیم و غیرمستقیم گفته می‌شود که از دانشکده، گروه، کلاس و به‌طورکلی دانشگاه کسب می‌کنند(۳). منظور از دریافت مستقیم، سرمایه‌گذاری‌های دانشکده در برنامه‌ی آموزشی برحسب محتوا، منابع و انعطاف‌پذیری برنامه‌های آموزشی است؛ درحالی که درون‌دادهای غیرمستقیم شامل؛ فرآیندهایی است که به واسطه ی آن‌ها دانشکده‌ها تلاش می‌کنند تا یادگیری را افزایش دهند. از جمله مواردی که دانشجویان با آن‌ها مواجه هستند می‌توان به محتوای آموزشی، منابع و انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی اشاره کرد. همچنین می‌توان به موارد دیگری مانند کیفیت روابط میان اعضای هیأت علمی و دانشجویان اشاره کرد. اگر برای اجرای برنامه‌های آموزشی منابع کافی وجود داشته باشد، رشد و تکامل دانشجویان فراهم می‌شود، از جمله منابعی که معمولاً موردنیاز دانشجویان در دانشگاه‌ها است کیفیت و کمیت کتاب‌ها و مقالات، خدمات پژوهش و تحقیق از طریق کامپیوتر و تعداد دانشجویان در کلاس می‌باشد(۴). به‌طور کلی کیفیت تجارب یادگیری می‌تواند در رشد علمی و حرفه‌ای دانشجویان تأثیر بسزایی داشته باشد. در این زمینه به دو مسأله باید توجه کرد؛ اول غنی‌سازی تجارب یادگیری و چگونگی ایجاد فرصت‌های یادگیری و محتوای مناسب و دوم توجه به یادگیری فعال است که بر فعالیت ذهنی دانشجویان در برخورد با چالش‌های ایجاد شده در موقعیت یادگیری اشاره دارد(۵). لازم به ذکر است که این نوع تجارب از طریق یادگیری فعال، منجر به فراگرفتن نحوه یادگیری در دانشجویان و علاقه‌مندی آن‌ها به یادگیری همیشگی می‌شود. همچنین کیفیت تجارب یادگیری می‌تواند منجر به نتایج کوتاه‌مدت(پاداش درونی)، بلندمدت (موفقیت در محیط کار و آینده) و رشد فردی در زمینه‌های مختلف(از فعالیت‌های کاری گرفته تا اوقات فراغت) شود(۶). تحقیقات نشان دادند که کیفیت تجارب یادگیری در موقعیت‌های آموزشی، دارای پیامدهای متعددی؛ مانند کاهش استرس، ارتقای سطح دستاوردهای دانشجویان، افزایش عزت‌نفس، افزایش خوداثربخشی تحصیلی، رشد علمی و اجتماعی و موفقیت تحصیلی است(۷). از جمله مواردی که دانشجویان با آن‌ها مواجه هستند، می‌توان به محتوی آموزشی، منابع، انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی و کیفیت روابط اعضای هیات‌علمی اشاره کرد(۳). در راستای تجارب یادگیری فراگیران آستین[2] سه رویکرد تربیتی و آموزشی را برای هدایت و راهنمایی دانشجویان و فراگیران دانشگاه مطرح‌کرده است که عبارتند از: رویکرد اول به محتوای مطالب اشاره دارد. فرض اساسی این مدل این است، که یادگیری و رشد فراگیران، به محتوای صحیح مطالب آموزشی بستگی دارد. عناصر کلیدی این مدل؛ کیفیت راهنمایی تحصیلی دانشجویان برای دستیابی به محتوا و مطالب آموزشی مناسب؛ کیفیت آموزش‌های ارایه‌شده به وسیله‌ی اساتید دانشگاه و میزان ارزشمندی برنامه‌های تحصیلی یا دروس در نظر گرفته‌شده برای دانشجویان است(۷). تحقیقات نشان می‌دهد که سازماندهی فرایند

1. Neuman
2. Astin



[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

یاددهی-یادگیری برای ایجاد یک محیط مؤثر یادگیری، مهم‌تر از فعالیت‌های معلم برای یاددادن و پاسخگویی به مسائل رفتاری یادگیرندگان است. بنابراین فرصت یادگیری که عملاً در اختیار یادگیرنده قرار می‌گیرد، بستگی به این دارد که چقدر از زمان موجود خود را صرف مشارکت در امر یادگیری خودش می‌کند. طبیعی است اگر محیط یادگیری محدود به کلاس‌های درس و ارتباط استاد و دانشجو منحصر به همان حضور در زمان تدریس باشد، التزام دانشجویان به فعالیت‌های یادگیری نیز محدود به همان زمان و مکان آموزش خواهد شد. در صورتی که یادگیری امری مداوم و تدریجی است و پایداری نتایج آن منوط به مشارکت مداوم یادگیرنده در فرایند یادگیری خود است. گاهی فرصت یادگیری به فاصله زمانی موجود میان فرایند یاددهی_یادگیری و فرایند ارزشیابی اطلاق می‌شود. این تعریف، در واقع، با واقعیت آنچه در آموزش سنتی اتفاق می‌افتد همخوانی دارد. به شرطی که محتوای برنامه درسی، زمان اختصاص یافته به آن و محتوای ارزشیابی، همسویی و هماهنگی لازم را داشته باشند(۸). در غیر این صورت برقرار کرن همسویی و هماهنگی بهینه شاید مستلزم استفاده از رویکردهای جدیدی غیر از همان روش‌های سنتی باشد. آنچه از این رویکردهای جدید انتظار می‌رود، همانا به حداکثر رساندن فرصت یادگیری است. بدیهی است منظور از به حداکثر رساندن فرصت یادگیری این نیست که دامنه دروس و برنامه درسی را توسعه دهیم، یعنی کیفیت را فدای کمیت کنیم و به گستردگی پوشش درس به زیان ژرفای آموخته‌های یادگیرندگان تاکید بورزیم یا زمان آموزش را آنقدر طولانی کنیم تا عقلانی بودن آن(اخذ بهترین نتیجه در کمترین زمان) را زیر سئوال ببریم. نکته اصلی در مورد فرصت یادگیری این است که یادگیرنده زمان لازم برای یادگیری را در اوقاتی که برای او مقدور و میسر است به فعالیت‌های مربوط به برنامه‌های درسی خود اختصاص دهد، تا بیشترین پیشرفت را در جهت اخذ نتایج مورد انتظار به دست آورد. اگر چنین باشد مراکز آموزشی به طور عام و دانشگاه‌ها به‌طور خاص، در آینده باید فرایند یاددهی_یادگیری را طوری سازمان دهند که فرصت مشارکت برای همه دانشجویان را در این فرایند و در زمان و مکان دلخواه فراهم آورند. براین اساس بکارگیری تجربه‌های یادگیری و یاددهی یک رویکرد موثر در حوزه آموزش خصوصا آموزش سلامت می‌باشد براین اساس مطالعه حاضر با هدف مروری جامع بر کیفیت تجارب یادگیری موثر فراگیران در دانشگاه های علوم پزشکی صوت گرفته است.

## روش کار

در این مطالعه مروری سیستماتیک، از مقاله‌های چاپ‌شده به دو زبان فارسی و انگلیسی در مجلات داخلی و خارجی موجود در بانک‌های اطلاعاتی؛ SID, Iran Medex Pubmed Google scholar ,Cochrane, Uptodate, Magiran, Scopus, Web of Science در محدوده سال‌های ۲۰۲۰-۲۰۰۰ استفاده شد. جستجوی مقاله‌ها به‌طور عمده و با استفاده از کلیدواژه‌های کیفیت تجارب یادگیری، یادگیری مؤثر، فراگیران و معادل انگلیسی آن‌ها :Quality of learning experiences، Learners،Effective learning، University of Medical Sciences انجام شد. معیارهای ورود به مطالعه شامل تمامی مطالعات در راستای رویکرد تجارب یادگیری و یادگیری ماندگار و مؤثر بوده است و معیار خروج نیز مطالعات غیرمرتبط با عنوان بود. دو پژوهشگر به طور هم‌زمان جستجوی مقالات را انجام دادند و جهت افزایش اعتبار و پایایی مطالعه، کیفیت مقالات را به طور جداگانه مورد ارزیابی قرار دادند. مقالات براساس معیارهای ورود و خروج به مطالعه مورد ارزیابی قرار گرفتند.

انتخاب مقالات بدین صورت بود که در ابتدا فهرستی از عناوین و چکیده تمام مقالات موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی توسط پژوهشگر تهیه و به‌منظور تعیین و انتخاب عناوین مرتبط مورد بررسی قرار گرفتند. سپس مقالات مرتبط به‌طور مستقل از همه موارد وارد فرایند

[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

پژوهش شدند. در انتهای جستجو، تعداد ۸۴ مقاله به دست آمد و در نهایت ۱۴ مقاله که از کیفیت خوبی برخوردار بودند وارد مطالعه مرور سیستماتیک شدند.

## یافته‌ها

پژوهش‌های انجام شده داخلی و خارجی به شرح ذیل گزارش شده است.

مطالعه‌ای با عنوان ارتباط کیفیت تجارب یادگیری و خودنظم‌دهی با انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم که توسط محمدی و همکاران در سال ۱۳۹۸ بر روی ۲۶۱ دانشجو صورت گرفت نشان داد که بین نمره کل مقیاس کیفیت تجارب یادگیری و خرده مقیاس‌های(منابع، محتوا و انعطاف‌پذیری) با انگیزش تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. همچنین بین میانگین نمره کل مقیاس خودنظم‌دهی و تمام ابعاد آن با انگیزش تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. در نهایت، نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که کیفیت تجارب یادگیری و خودنظم‌دهی به شکل مثبت و معناداری پیش‌بینی کننده انگیزش تحصیلی است و حدود ۱۲/۱ درصد از واریانس انگیزش تحصیلی از طریق این متغیر تبیین می‌شود. بهبود کیفیت تجارب یادگیری دانشجویان توسط دانشگاه‌ها باید مور توجه قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزان درسی و مدرسان به طراحی و به‌کارگیری روش‌های تدریس مناسب در جهت افزایش انگیزش و مهارت‌های خودنظم‌دهی فراگیران اقدام کنند(۹).

پیری و همکاران مطالعه‌ای با عنوان رابطه کیفیت تجارب یادگیری دانش‌آموزان در احساس تعلق به مدرسه با نقش واسطه‌ای نگرش به برنامه درسی نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که نگرش به برنامه درسی با ضریب بتای ۴۲ درصد قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده کیفیت تجارب یادگیری است و بین مؤلفه‌های کیفیت تجارب یادگیری(منابع، محتوا، انعطاف‌پذیری، کیفیت روابط بین معلم و دانش‌آموز) با نگرش به برنامه درسی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد(۱۰).

مطالعه ذاکری و مومنی مهموئی نشان داد بین میزان انطباق برنامه‌های درسی اساتید با کیفیت تجارب یادگیری و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین کیفیت تجارب یادگیری با عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معنادار می‌باشد(۳).

نیازآذری در پژوهشی با عنوان واکاوی رابطه کیفیت تجارب یادگیری و خلاقیت با رشد توانایی آینده‌پژوهی در دانشجویان که بر روی ۳۷۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد ساری انجام داد، به این نتایج دست‌یافت که؛ ۶۸ درصد از واریانس نمره توانایی آینده‌پژوهی توسط کیفیت تجارب یادگیری و خلاقیت تبیین شده است و کیفیت تجارب یادگیری بیشترین رابطه را با توانایی آینده‌پژوهی دانشجویان دارد(۲).

مطالعه‌ای که توسط عباس‌زاده و همکاران با عنوان تجارب یادگیری مشارکتی در آموزش مسئله‌محور: یک مطالعه کیفی بر روی دانشجویان پرستاری صورت‌گرفته است نشان داد که تجارب دانشجویان، بیانگر ضعف مهارت‌های کارگروهی و یادگیری مشارکتی است(۱۱).

مطالعه‌ای که توسط نعامی با عنوان رابطه بین کیفیت تجارب یادگیری و بی‌انگیزگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شهید چمران اهواز صورت گرفت. این مطالعه، به‌منظور بررسی رابطه بین کیفیت تجارب یادگیری با بی‌انگیزگی تحصیلی انجام گرفت. نمونه تحقیق شامل، ۱۵۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شهید چمران است که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده و پرسش‌نامه‌های کیفیت تجارب یادگیری و بی‌انگیزگی تحصیلی را تکمیل کردند. داده‌ها با روش آماری ضریب همبستگی ساده و چندگانه مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفتند. نتایج تحقیق نشان دادند که روابط منفی معناداری بین حیطه‌های کیفیت تجارب یادگیری(منابع، محتوا، انعطاف‌پذیری یادگیری و رابطه استاد_دانشجو) با ابعاد بی‌انگیزگی

[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

تحصیلی(باورهای توانایی، باورهای تلاش، ارزشمندی تکالیف تحصیلی و ویژگی‌های تکالیف تحصیلی) وجود دارد. علاوه بر آن نتایج نشان می‌دهند که منابع یادگیری بیشترین نقش را در این زمینه دارد(۷).

کریشناسامی[3] و همکاران(۲۰۲۰) در تحقیقی پیرامون بهبود تجربه یادگیری در خصوص احتمال و آمار با استفاده از سیستم چندرسانه‌ای بیان کردند که در قرن بیست و یکم، پیشرفت و رشد سریع فناوری باعث شده است تا تجارب یادگیری و یادگیری به‌صورت مؤثری در تحویل مطالب یادگیری مؤثر واقع شود. بااین‌حال، هنوز هم تلفیقی از فناوری اطلاعات در آموزش وجود ندارد، اگرچه فناوری اطلاعات همه‌گیر است. این مطالعه به‌منظور تعیین رابطه بین توانایی‌های فناوری اطلاعات یادگیری علوم و عملکرد ریاضیات تدریس و یادگیری انجام شد. یافته‌ها نشان داد که تجربه‌های یادگیری دانشجویان و عملکردهای پیشرفت تحصیلی بهبودیافته است. همچنین، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که اگر در کلاس‌های درس، دانشجویان با محرک‌های فکری روبرو شوند و فضای فکری بر آن‌ها حاکم باشد، منش‌های فکری زمینه مناسب‌تری برای بروز و ظهور می‌یابند(۱۲).

گلدن پفینگ[4] در تحقیقی با عنوان فعال‌کردن تجربه یادگیری برای کودکان کم‌بینا با طراحی تعاملی یک پروژه تحقیقاتی عملی را در یک مرکز درمانی ویژه و مدرسه نابینایان اجرا کردند و به طرح‌های پیشنهادی رسیدند که با ایجاد اختلالاتی در سیستم حسی(لامسه)، تجربه‌های یادگیری(حسی) را برای نابینایان امکان‌پذیر کردند(۱۳).

گیاناکو[5] و همکاران در تحقیقی تحت عنوان تناسب یادگیری: پیش به سوی لمس تجربه یادگیری با استفاده از سنجه‌های پوششی به بررسی ارزیابی تجربه یادگیری در حین فعالیت‌های کلاسی پرداختند و با استفاده از سنجنده‌های پوشیدنی امکان نظارت مستمر و محتاطانه بر پارامترهای فیزیولوژیکی در هنگام یادگیری را انجام دادند. یافته‌های تحقیق به مزایای مهم سنجش فیزیولوژیکی برای کنترل، ارزیابی و بازتاب فراشناختی در یادگیری، در آینده فناوری‌های سنجشی در یادگیری کمک می‌کند(۶).

هان و الیس[6] در پژوهشی با عنوان شناسایی الگوهای مداوم با کیفیت تجارب یادگیری در یادگیری آمیخته این تحقیق الگوهای مختلف کیفیت تجارب یادگیری را از طریق مباحث ترکیبی مشخص کرد. این انجمن درمورد مفاهیم یادگیری از طریق بحث، رویکردهای بحث به‌صورت رودررو و آنلاین و پیشرفت تحصیلی در بین دو گروه تحصیلات تکمیلی(N ۳۸۷ = و N ۱۸۴) در یک دوره تجاری مشابه طی دو سال متوالی در استرالیا تحقیق کرد. این دو مطالعه رابطه منطقی و پایداری را بین متغیرهای کلیدی نشان دادند: برداشت‌های منسجم از یادگیری از طریق بحث با نگرش‌های عمیقی که دانشجویان نسبت به مباحث در کلاس و به‌صورت آنلاین اتخاذ می‌کردند، همبستگی مثبت داشت و این نیز به پیشرفت تحصیلی بهتر مربوط می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که مدرسان دانشگاه باید به زبان‌آموزان کمک کند تا ارزش‌های یادگیری را از طریق مباحث ترکیبی بکار ببرند تا مباحث چهره‌به‌چهره و آنلاین را توضیح دهند(۸).

لیم و ریچاردسون[7] تحقیقی با عنوان بررسی تأثیر تجارب شبکه‌های اجتماعی دانشجویان بر روی حضور و درک اجتماعی استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی برای اهداف آموزشی انجام داد .سایت‌های شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزاری مؤثر در جهت تقویت حضور اجتماعی پیشنهادشده است .نتایج نشان داد که استفاده از سایت‌های اجتماعی دانشجویان اغلب برای دلایل متفاوتی در زندگی روزمره انجام می‌شود و دانشجویان درک مثبتی برای استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی برای اهداف آموزشی نشان دادند.

3. Krishnasamy
4. Güldenpfennig
5. Giannakos
6. Han, F., & Ellis
7. Lim, Jieun, Richardson

[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

همچنین نتایج نشان داد که تقویت استفاده از تجارب شبکه‌های اجتماعی همبستگی معناداری با حضور اجتماعی دانشجویان ندارد و اما تأثیرگذاری مثبتی بر درک دانشجویان در استفاده از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی برای اهداف آموزشی دارد(۱۴).

میرابوالقاسمی و لاهد[8] در پژوهشی با عنوان ارزیابی تجربه یادگیری از طریق پشتیبانی شبکه اجتماعی آموزشی در یادگیری تلفیقی نشان دادند که؛ رابطه معنی‌داری از تجربه یادگیری در رابطه با تدریس، شناخت و حضور اجتماعی در یادگیری تلفیقی با پشتیبانی شبکه‌های اجتماعی وجود دارد. حضور اجتماعی مهم‌ترین عامل برای پیش‌بینی تجربه یادگیری کلی دانش‌آموزان است(۱۵).

بلاک ریشنان[9]، در پژوهشی با عنوان استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای تقویت تجارب یادگیری و تدریس در مؤسسات آموزش عالی نشان داد که؛ درک یادگیری الکترونیکی، دلایل علمی، تسهیل استفاده، راحتی و شبکه‌های اجتماعی به‌طور مثبتی با مزایای یادگیری و تدریس برگرفته شده از استفاده شبکه‌های اجتماعی همبستگی دارند. فعالیت‌های یادگیری و تدریس در مؤسسات آموزشی می‌تواند با استفاده از شبکه‌های اجتماعی و ابزارهای تلفیقی یادگیری الکترونیکی بهبود یابد(۱۶).

ولسیانز و نورتی[10] تحقیقی با عنوان شبکه‌های اجتماعی آنلاین به‌عنوان محیط‌های یادگیری رسمی تجارب یادگیرندگان و فعالیت‌ها انجام دادند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که یادگیرندگان از تجارب یادگیری فراهم‌شده توسط شبکه اجتماعی آنلاین لذت بردند و از شبکه استقبال کردند و هم از یکدیگر در یادگیری و افزایش تجارب خود و دانش‌آموزان دیگر حمایت کردند(۱۷).

## بحث

یادگیری موارد متعددی را شامل می‌گردد، تقریباً همه فعالیت‌هایی که ما در طول زندگی انجام می‌دهیم، از تجارب یادگیری ما سرچشمه می‌گیرد(۱۸). یکی از مهم‌ترین علل رویکردهای یادگیری موثر بکارگیری تجربه‌های آموزشی در بدنه نظام آموزشی می‌باشد براین اساس بهره‌گیری از تجارب نظام‌های آموزشی مختلف می‌تواند بر گستره ایجاد یادگیری ماندگار موثر واقع شود. البته عوامل بسیاری بر ایجاد یادگیری اثرگذار می‌باشد که مهم‌ترین عواملی عبارتند از: آمادگی فراگیران، داشتن انگیزه، تجارب گذشته آموزشی، روش تدریس معلم، مدل‌های یادگیری به‌کار گرفته شده در کلاس، شرایط فیزیکی و امکانات شرایط اجتماعی و چگونگی روابط افراد، منابع درسی و غیره از جمله عواملی هستند که در ایجاد یادگیری با توجه به ماهیت تغییر آن در فرد تاثیر اساسی دارند. به‌طور کلی یادگیری موثر از عوامل مستقیم و غیرمستقیم بستر آموزشی می‌باشند که منجر به ارتقاء می‌گردند کیفیت تجارب یادگیری دانشگاهی می‌تواند در رشد علمی و حرفه‌ای دانشجویان تأثیر بسزایی داشته باشد. همچنین این نوع تجارب از طریق یادگیری فعال، می‌تواند منجر به فراگرفتن نحوه یادگیری در دانشجویان و علاقه‌مندی آنها به یادگیری همیشگی شود(۸). علاوه بر این، کیفیت تجارب یادگیری می‌تواند منجر به نتایج کوتاه‌مدت(پاداش درونی)، بلندمدت موفقیت در محیط کار و آینده) و رشد فردی در زمینه‌های مختلف(از فعالیت‌های کاری گرفته تا اوقات فراغت) شود. از آنجایی که تجارب یادگیری دانشجویان نیز می‌تواند بر بسیاری از عوامل مرتبط با دوران تحصیل تأثیرگذار باشد، بررسی این تجارب می‌تواند اطلاعات پایه‌ای را ارائه نماید تا بتوان در جهت بهبود، تعدیل و یا اصلاح آن کوشید(۱۹). به‌طوری که در برخی از موارد آموزش مجازی نیز منجر به انتقال موثر تجاری یادگیری می‌گردد نتایج پژوهش‌های مختلف نشان داده است که استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در آموزش و

8. Mirabolghasemi & Lahad
9. Balakrishnan
10. Veletsianos&Navarrete



[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

یادگیری به ایجاد تجارب یادگیری معنادار اثربخش و لذت بخش برای یادگیرندگان منجر می شود(۲۴-۲۰).

آنچه مسلم است افزایش کیفیت تجارب یادگیری می‌تواند فرد را جهت انجام امور مربوط به تحصیل برانگیزد و از نظر تحصیلی با انگیزه بهتری تحصیل خود را ادامه دهد. وجود منابع کافی، برنامه‌ریزی‌های مناسب از جمله عوامل تشکیل‌دهنده تجارب یادگیری هستند که احتمالاً دانشجویان را در بالابردن کارآمدی تحصیلی ترغیب کرده است(۷، ۹، ۲۵).

کیفیت تجارب یادگیری و خود نظم‌دهی به شکل مثبت و معناداری پیش‌بینی‌کننده انگیزش تحصیلی هستند به‌واقع فراگیران با مهارت بیشتر در خود نظم دهی، تجارب یادگیری خود را فعالانه و از راه‌های بسیار متنوع هدایت می‌کنند و هر زمانی که ضرورت داشته باشد، راهبردهای یادگیری مورد استفاده را در پاسخ به ملزومات خود، ویژگی تکلیف و شرایط محیط تغییر می‌دهند و به گونه‌های موفقیت‌آمیز به تثبیت و افزایش سطح انگیزش خود در مدتی که به انجام تکالیف اشتغال دارند، می‌پردازند(۵، ۲۸-۲۶). در واقع، این راهبرد توانایی یادگیرندگان را در توجه طولانی مدت به اهداف تحصیلی بهبود میب خشد(۲۹) و با توجه به اینکه توانمندسازی فراگیران در راستای بهره‌وری از آموزش موثر بسیار حائز اهمیت می‌باشد بکارگیری تجاری یادگیری چه در روش‌های سنتی و چه در روش‌های نوین یک ضرورت مسلم است و از طرفی آموزش در نظام سلامت یک پایه مهم حفظ سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی است بکارگیری تجارب یادگیری در ایجاد یادگیری موثر بیش از بیش دارای اهمیت می‌باشد. زیرا نظام سلامت به طور مستقیم با سلامت جسمی و روحی آحاد جامعه در ارتباط می‌باشد.

## نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه یادگیری فرآیندی درحال‌رشد و تکامل می‌باشد فراهم‌سازی عوامل موردنیاز جهت ارتقاء این فرایند یک ضرورت مسلم می‌باشد شناسایی عوامل مؤثر مستقیم و غیرمستقیم خود از علل ابقاء یادگیری می‌باشد. یادگیری باید با داده‌های متناسب در زمان مناسب و توسط افراد متخصص برای فراگیران با شرایط یادگیری متناسب صورت گیرد؛ بنابراین شناسایی علل یادگیری مؤثر بسیار اهمیت دارد و دراین‌بین تجارب یادگیری یک منبع قویی از علل مستقیم و غیرمستقیم یادگیری مؤثر می‌باشند و با توجه به اینکه یادگیری مؤثر و ماندگار در نظام سلامت پاشنه آشیل یادگیری محسوب می‌شوند بایستی معاونت‌های آموزشی در فرایند یاددهی و یادگیری از روش‌های ادغام‌یافته آموزشی سنتی و نوین در ایجاد یادگیری ماندگار در نظام سلامت تلاش نمایند.

[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

**جدول شماره ۱: نتایج جستجو مطالعات**

| ردیف | نویسنده | سال | عنوان پژوهش | نتایج |
|---|---|---|---|---|
| ۱ | محمدی و همکاران | ۱۳۹۸ | ارتباط کیفیت تجارب یادگیری و خودنظم‌دهی با انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم | بهبود کیفیت تجارب یادگیری دانشجویان توسط دانشگاه‌ها باید موردتوجه قرار گیرد .همچنین پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزان درسی و مدرسان به طراحی و به‌کارگیری روش‌های تدریس مناسب در جهت افزایش انگیزش و مهارت‌های خود نظم‌دهی فراگیران اقدام کنند. |
| ۲ | پیری و همکاران | ۱۳۹۸ | رابطه کیفیت تجارب یادگیری دانش‌آموزان در احساس تعلق به مدرسه با نقش واسطه‌ای نگرش به برنامه درسی | نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که نگرش به برنامه درسی با ضریب بتای ۴۲٪ قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده کیفیت تجارب یادگیری است و بین مؤلفه‌های کیفیت تجارب یادگیری (منابع، محتوا، انعطاف‌پذیری، کیفیت روابط بین معلم و دانش‌آموز) با نگرش به برنامه درسی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد . |
| ۳ | ذاکری و مومنی مهمونی | ۱۳۹۷ | بررسی رابطه بین میزان انطباق برنامه‌های درسی اساتید با کیفیت تجارب یادگیری و عملکرد تحصیلی دانشجویان | نتایج نشان داد بین میزان انطباق برنامه‌های درسی اساتید با کیفیت تجارب یادگیری و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین کیفیت تجارب یادگیری با عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معنادار می‌باشد. |
| ۴ | نیازآذری | ۱۳۹۷ | واکاوی رابطه کیفیت تجارب یادگیری و خلاقیت با رشد توانایی آینده‌پژوهی در دانشجویان | ۶۸ درصد از واریانس نمره توانایی آینده‌پژوهی توسط کیفیت تجارب یادگیری و خلاقیت تبیین شده است و کیفیت تجارب یادگیری بیشترین رابطه را با توانایی آینده‌پژوهی دانشجویان دارد. |
| ۵ | عباس‌زاده و همکاران | ۱۳۹۱ | تجارب یادگیری مشارکتی در آموزش مسئله محور: یک مطالعه کیفی | تجارب دانشجویان، بیانگر ضعف مهارت‌های کارگروهی و یادگیری مشارکتی است |
| ۶ | نعامی | ۱۳۹۰ | رابطه بین کیفیت تجارب یادگیری و بی‌انگیزگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شهید چمران اهواز | نتایج تحقیق نشان دادند که روابط منفی معناداری بین حیطه‌های کیفیت تجارب یادگیری (منابع، محتوا، انعطاف‌پذیری یادگیری و رابطه استاد – دانشجو) با ابعاد بی‌انگیزگی تحصیلی (باورهای توانایی، باورهای تلاش، ارزشمندی تکالیف تحصیلی و ویژگی‌های تکالیف تحصیلی) وجود دارد. علاوه بر آن نتایج نشان می‌دهند که منابع یادگیری بیشترین نقش را در این زمینه دارد |
| ۷ | کریشناسامی و همکاران | ۲۰۲۰ | بهبود تجربه یادگیری در خصوص احتمال و آمار با استفاده از سیستم چند رسانه‌ای | یافته‌ها نشان داد که تجربه‌های یادگیری دانشجویان و عملکردهای پیشرفت تحصیلی بهبود یافته است. همچنین، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که اگر در کلاس‌های درس، دانشجویان با محرک های فکری روبرو شوند و فضای فکری برآنها حاکم باشد، منش‌های فکری زمینه مناسب‌تری برای بروز و ظهور می‌یابند. |
| ۸ | گلدن پفینگ | ۲۰۲۰ | فعال کردن تجارب یادگیری برای کودکان کم بینا با طراحی تعاملی | یک پروژه تحقیقاتی عملی را در یک مرکز درمانی ویژه و مدرسه نابینایان اجرا کردند و به طرح‌های پیشنهادی رسیدند که با ایجاد اختلالاتی در سیستم حسی (لامسه)، تجربه‌های یادگیری (حسی) را برای نابینایان امکان‌پذیر کردند. |
| ۹ | گیاناکو و همکاران | ۲۰۲۰ | تناسب یادگیری: پیش به سوی لمس تجربه یادگیری با استفاده از سنجه‌های پوششی | یافته‌های تحقیق به مزایای مهم سنجش فیزیولوژیکی برای کنترل، ارزیابی و بازتاب فراشناختی در یادگیری، در آینده فن آوری‌های سنجشی در یادگیری کمک می‌کند. |
| ۱۰ | هان و الیس | ۲۰۱۹ | شناسایی الگوهای مداوم با کیفیت تجارب یادگیری در یادگیری آمیخته | نتایج نشان می‌دهد که مدرسان دانشگاه باید به زبان‌آموزان کمک کنند تا ارزش‌های یادگیری را از طریق مباحث ترکیبی بکار ببرند تا مباحث چهره به چهره و آنلاین را توضیح دهند. |
| ۱۱ | لیم و ریچاردسون | ۲۰۱۶ | عنوان بررسی تأثیر تجارب شبکه های اجتماعی دانشجویان بر روی حضور و درک اجتماعی استفاده از سایت های شبکه های اجتماعی | همچنین نتایج نشان داد که تقویت استفاده از تجارب شبکه های اجتماعی همبستگی معناداری با حضور اجتماعی دانشجویان ندارد و اما تأثیرگذاری مثبتی بر درک دانشجویان در استفاده از سایت های شبکه های اجتماعی برای اهداف آموزشی دارد |
| ۱۲ | میرابوالقاسمی و لاهد | ۲۰۱۶ | ارزیابی تجارب یادگیری از طریق پشتیبانی شبکه اجتماعی آموزشی در یادگیری تلفیقی | رابطه معنی‌داری از تجربه یادگیری دررابطه‌با تدریس، شناخت و حضور اجتماعی در یادگیری تلفیقی با پشتیبانی شبکه‌های اجتماعی وجود دارد. |
| ۱۳ | بلاک ریشنان | ۲۰۱۴ | استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای تقویت تجارب یادگیری و تدریس در مؤسسات آموزش عالی | نشان داد که؛ درک یادگیری الکترونیکی، دلایل علمی، تسهیل استفاده، راحتی و شبکه‌های اجتماعی به طور مثبتی با مزایای یادگیری و تدریس برگرفته شده از استفاده شبکه‌های اجتماعی همبستگی دارند. فعالیت‌های یادگیری و تدریس در مؤسسات آموزشی می‌توانند با استفاده از شبکه‌های اجتماعی و ابزارهای تلفیقی یادگیری الکترونیکی بهبود یابد. |
| ۱۴ | ولسیانز و نورتی | ۲۰۱۲ | عنوان شبکه‌های اجتماعی آنلاین به‌عنوان محیطهای یادگیری رسمی : تجارب یادگیرندگان و فعالیت‌ها | یافته‌های این پژوهش نشان داد که یادگیرندگان از تجارب یادگیری فراهم شده توسط شبکه اجتماعی آنلاین لذت بردند و از شبکه استقبال کردند و هم از یکدیگر در یادگیری و افزایش تجارب خود و دانش‌آموزان دیگر حمایت کردند |

# References

1. Wei Y, J. H. differentiating critical thinking dispositions of newly enrolled efl undergraduates and postgraduates through svm approach. . mechatronic systems and control. 2019;47(4):27-33.
2. Niaz Azari M. Investigating the Relationship between Quality of Learning Experiences and Creativity with the Development of Future Research Ability in Students. Management Futures Research (Management Research). 2018;29(112): 93-101.

[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

3. Zakeri S, H. MM. Investigating the relationship between the degree of compliance of teachers 'curricula with the quality of learning experiences and students' academic performance. Higher Education Curriculum Studies. 2018;18(9):175-200.
4. Azizzadeh Forouzi M, Shahmohammadipour P, Heidarzadeh A, Dehghan L, Taheri Z. The relationship between the quality of learning experience and academic burnout and achievement among students of Kerman University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2016;16:84-93.
5. Marzooqi RA, Heydari E, M. H. Investigating the relationship between the quality of learning experiences and the growth of students' future research ability. Strides In Development Of Medical Education. 2014;11(2).
6. Giannakos MN, Sharma K, Papavlasopoulou S, Pappas IO, Kostakos V. Fitbit for learning: Towards capturing the learning experience using wearable sensing. International Journal of Human-Computer Studies. 2020;136:102384.
7. AZ. N. The relationship between the quality of learning experiences and academic lack of motivation for graduate students of Shahid Chamran University of Ahvaz.. Journal of Teaching and Learning Studies (Former Journal of Social Sciences and Humanities). 2011;3(1).
8. Han F, Ellis RA. Identifying consistent patterns of quality learning discussions in blended learning. The Internet and Higher Education. 2019;40:12-19.
9. Ghomi M, Moslemi Z, Mohammadi SD. The Relationship between Quality of Learning Experience and self-regulation with Academic Motivation in Students of Qom University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2019;19(0):1-9.
10. Piri M, SHahi A, Barghi E. The relationship between the quality of students' learning experiences in the sense of belonging to school and the mediating role of attitudes toward the curriculum. Higher Education Curriculum Studies. 2019;14(53).
11. Noohi E, Abaszadeh A, Maddah SSB, F. B. Collaborative Learning Experiences in Problem-Based Learning (PBL)Education: a Qualitative Study.. Journal of Qualitative Research in Health Sciences. 2013;1(4):255-266.
12. Krishnasamy S, Ling L. S, C. KT. Improving Learning Experience of Probability and Statistics using Multimedia System. International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET). 2020;15(1):77-78.
13. Güldenpfennig F, Wagner A, Fikar P, Kaindl G, Ganhör R. Enabling Learning Experiences for Visually Impaired Children by Interaction Design. Haptic Interfaces for Accessibility, Health, and Enhanced Quality of Life: Springer; 2020; 3-33.
14. Lim J, Richardson JC. Exploring the effects of students' social networking experience on social presence and perceptions of using SNSs for educational purposes. The Internet and Higher Education. 2016;29:31-39.
15. Mirabolghasemi M, Iahad NA. Evaluating Learning Experience through Educational Social Network Support in Blended Learning. Mobile and Blended Learning Innovations for Improved Learning Outcomes: IGI Global; 2016:1-16.
16. Balakrishnan V. Using social networks to enhance teaching and learning experiences in higher learning institutions. Innovations in Education and Teaching International. 2014;51(6):595-606.
17. Veletsianos G, Navarrete C. Online social networks as formal learning environments: Learner experiences and activities. The International Review of Research in Open and Distributed Learning. 2012;13(1):144-166.
18. Parviz K, Sharifi M. Relationship between cognitive and metacognitive strategies with the level of academic achievement of urban and rural high school students. Quarterly Journal of Education Strategies. 2011;4(1):1-6.
19. Abbasi M, Moslemi Z, M g. The Relationship between the Quality of Learning Experience and self-regulation with Academic Burnout. Educ Strategy Med Sci. 2019;12(3):31-43.
20. Garrison DR, Kanuka H. Blended learning: uncovering its transformative potential in higher education. The Internet and Higher Education. 2004;7(2):95-105.
21. Ruiz JG, Mintzer MJ, Leipzig RM. The impact of e-learning in medical education. Academic Medicine. 2006;81(3):207-212.

[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]

22. Barbour M, Plough C. Social networking in cyberschooling: Helping to make online learning less isolating. TechTrends. 2009;53(4):56-60.
23. Hung H.T, Yuen SCY. Educational use of social networking technology in higher education. Teaching in Higher Education. 2010;15(6):703-714.
24. Tsai C.V, Shen P.D, Tsai.M.C. Developing an appropriate design of blended learning with web-enabled self-regulated learning to enhance students' learning and thoughts regarding online learning. Behaviour & Information Technology. 2011;30(2):261-271.
25. Shkullaku R. The relationship between self-efficacy and academic performance in the context of gender among Albanian students. European Academic Research. 2013;1(4):467-478.
26. Liceaga AM, Ballard TS, Skura BJ. Incorporating a modified problem-based learning exercise in a traditional lecture and lab-based dairy products course.. Journal of Food Science Education. 2011;10(2):19-22.
27. Naseh L, Mardanian Dehkordi L, Naseh H. Investigation of Educational Motivation and Its Related Factors in Students of Shahrekord University of Medical Sciences. The Journal of Medical Education and Development. 2017;12(1):27-39.
28. Zaregar M, Ebrahimipour H, Shaabani Y, Hooshmand E. The relationship between motivation and academic burnout among students of health school, Mashhad University of Medical Sciences. Development Strategies in Medical Education. 2017;4(1):40-50.
29. Brewer SA, Klein JD, Mann KE. Using small group learning strategies with adult re-entry students. College Student Journal 2003;37(2):286-297.

[ Downloaded from ce.mazums.ac.ir on 2026-11-17 ]